

ԿԱՐԱՄԻՐ ԱՆԵՎ

491.99-8
7-98

Կարմիր
ԳՈՒՐԳԱՐՅԱՆ

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ՑԱՐԻ

4 APR 2013

1005-10

91.99-8

2-98

hpr

ՀԱՅԵՍՏԱՆԻ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՑԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄՈԱՑՆԷ

428

91-ԴՈ

ԿԱՐՄԻՐ ԱՐԵՎ

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

(Բ. սպ. վերաճակած լիզ լացրած)

Կազմեց Մ. ԴՈՒՐԴԱՐՅԱՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱՎՉՈՒԹՅՈՒՆ — № 190

ՅԵՐԵՎԱՆ—1924

3. Ճռտիկ

Կը՛տ-կը՛տ, կըտկըտան,
Յեկավ ճռտու ճռտճռտան.
Հալածվել ե ուրուրից,
Բաժանվել ե իր մորից.
Ճռտճռտում ե ու լալիս,—
Կորած մորն ե ման գալիս:

4. Ի՛նչն ե լավը

Կատուն ասավ.—Ամենից լավը կաթն ե. ասենք՝
մուկն ել վատ չե, բայց բռնելը դժվար ե:

Աքլորն ասավ.—Կաթն ի՛նչ ե, ա՛յ թե մի բուռը
կուտ լինե՛ր...

Չամբարն ասավ.—Դուք ել բանի անուն տվիք,
ելի՛. ախ, վոսկոր, ջան վոսկոր...

Այծն ասավ.—Ինձ հարցնեք, մի փունջ խոտը
ամենից լավն ե:

Իսկ դուք ի՛նչ բան եք սիրում:

Մ ա ա կ ե ռ ն ե ռ.—Շուն, դայլ:

Խ ո տ ա կ ե ռ ն ե ռ.—Կով, այծ, ուղտ:

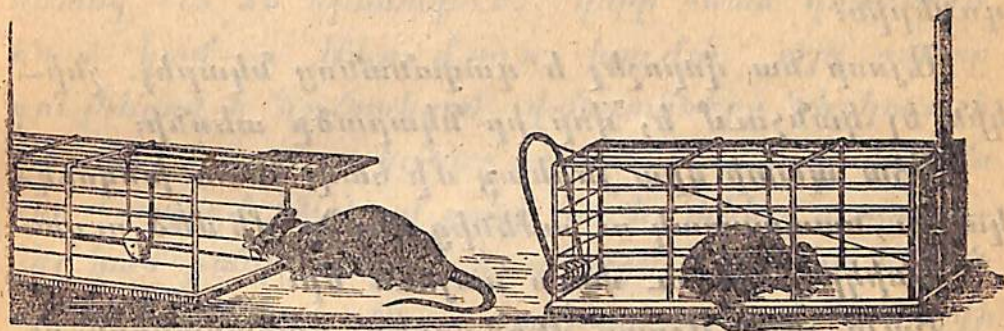
5. Մուկիկը

Մեծ մուկը և նրա փոքրիկ աղջիկը սոված
էյին: Մառանում մի թակարդ տեսան. թակարդի
մեջ պանրի կտոր եր կախած: Պանրի հոտը դիպավ
մուկիկի քթին:

— Մայրիկ, մայրիկ, տես, ինչ լավ պանիր ե
կախած ա՛յնտեղից:

Մայրը տեղից չըշարժվեց:

— Եհ, ինչ կըլինի, վոր մոտենամ, մի քիչ հոտ
քաշեմ,—ասաց մուկիկը և առանց սպասելու մտավ

Թակարդը, ատամներով բռնեց պանրից ու պինդ
քաշեց:

Թրճիկ... փակվեց թակարդի դուռը:

Եւ ո՞ւմ են վորսում թակարդներով:

6. Հովիվը

Մարի լանջը մահճակալ,

չեչոտ քարը զլխակալ,

մի հին կարպետ ուսերին. —

այս ե հովվի անկողին...

Յերբ անձրևն ե կաթկաթում,

ու կարպետն ե թրխկթրխկում, —

հովիվն անուշ քնի մեջ

քաղցր յերագ ե տեսնում:

Ուխայ, ուխայ

սիրուն հովիվ,

բունդ անճաշ...

Կահկարասի.—Մահճակալ, պահարան, աթոռ:

Հանելուկ.—Չորս յեղբայր մի դղակ ունեն:

7. Փոքրիկ նկարիչը

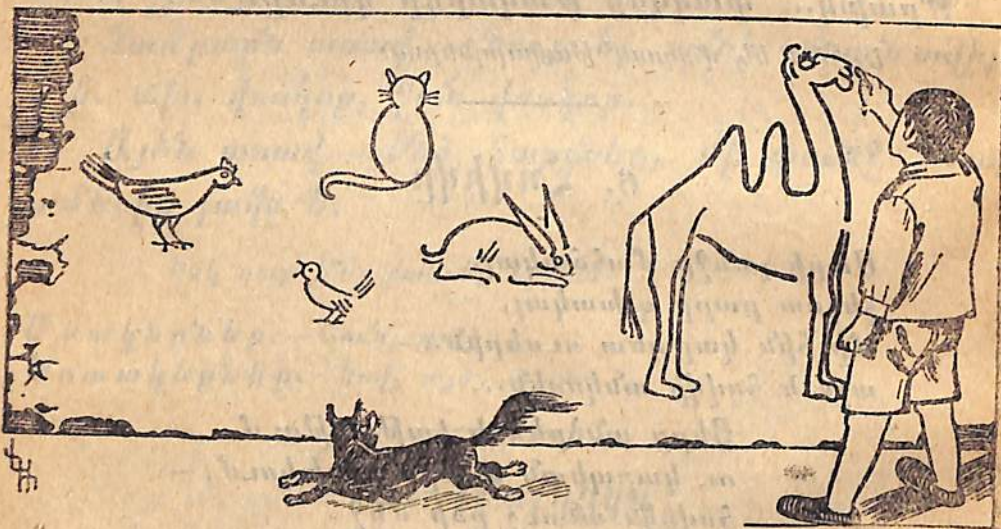
Հենց վոր Աշոտի ձեռքը ածուխ կամ կավիճ եր-
ընկնում, սկսում եր նկարել հատակին, պատերին,
դռներին:

Այսոր նա վորոշել է գազանանոց նկարել. շնի-
կին ել կանչում է, վոր իր նկարածը տեսնի:

Ահա պատի վրա յերևաց մի հավ, հետո խոզուկ,
կատու, նապաստակ ու ամենից վերջը՝ մի մեծ ուղտ:

Շնիկը սուս ու փուս նայում եր:

Բայց յերբ Աշոտը վերջացրեց գազանանոցն ու
ուրախությունից ծափ տվեց, շնիկը հաջեց ու
փախավ:

8. Ով է բացակայում

Մեր դասարանի պատին կախած է աշակերտ-
ների ցուցակը. հերթապահներից մեկը ամեն որ
պարապմունքների կեսին նշանակում է թե յեկող-

ներին, թե բացականերին, թե ուշացողներին:

Յեթե յեկել է՝ վանդակում նշանակում են +,
չեկողի վանդակում դնում են —, իսկ ուշացողներին
կետով «.» են նշանակում, վորը հետո դարձնում
են + կամ —: Մեր մյուս խումբն այդ բոլորը
գույներով է նշանակում. վանդակները ներկում է
կարմիր, կապույտ, կանաչ գույներով: Ամսի վերջին
որը հաշվում ենք՝ ով քանի որ է յեկել, բացակա-
յել կամ քանի անգամ է ուշացել: Կիրակի և տոն
որերի նշանները չենք մտցնում ամսական հաշվի
մեջ, վորովհետև այդ օրերը դպրոց հաճախելը կա-
մավոր է.

Ահա մեր ամսական տախտակը:

ՆՈՅՆՄԲԵՐ

Ամսի	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1) Արժվի	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2) Գրիգ	-	.	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3) Մանուշ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
4) Նիմուշ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
5) Ապարտակ	-	.	.	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Հաշիվ ամսական տախտակների համար—
Մանուշը հաճախել է 20 օր, բացակայել է 6 օր,
ուշացել է 7 անգամ:

Դուք ինչպես եք նշանակում հաճախելն ու բացակայելը:

Ի՞նչ պատճառներով եք բացակայում:

Ի՞նչ միջոցների յեք դիմում ընկերների ուշանալու առաջն
առնելու համար:

9. Թիթեռնիկի քելերը

— Մայրիկ, սիրելի մայրիկ, մի թերթ թուղթ
տուր ինձ:

«Ի՞նչ ես անում թուղթը, անուշիկս»:

— Յես ինձ համար թղթից թևեր կըշինեմ,
մայրիկ, թիթեռնիկ կըղառ-
նամ:

«Յե՛վ կըթռչե՞ս թիթեռ-
նիկի պես»:

— Այո, կըթռչեմ բարձր-
բարձր, կըթռչեմ սար ու ձոր
— ամեն տեղ...

«Իսկ յերբ հոգնես՝ ի՞նչ
կանես»:

— Կըզամ բեզ մոտ, մայ-
րիկ, թևերս կըհանեմ ու ելի
Արփիկ կըղառնամ:

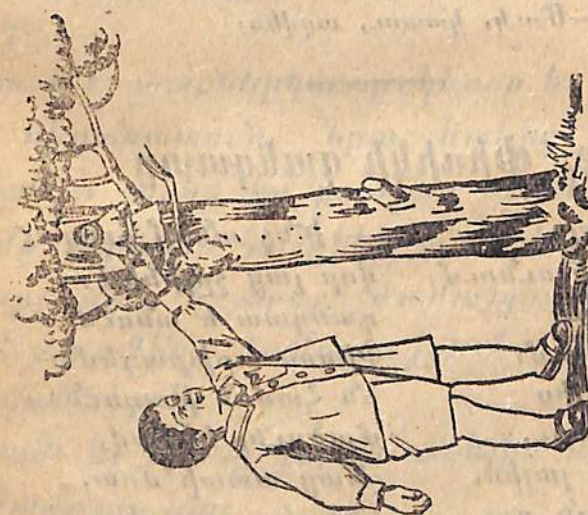
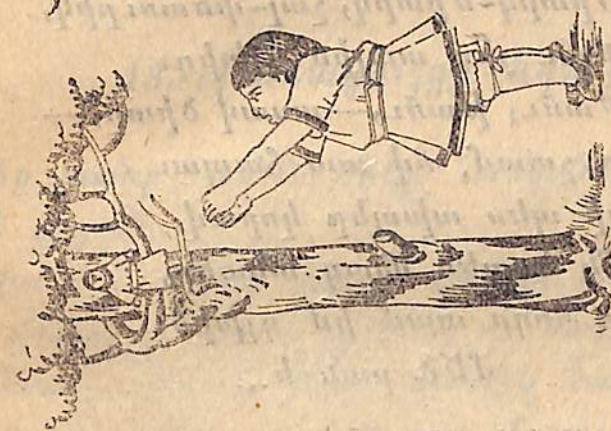
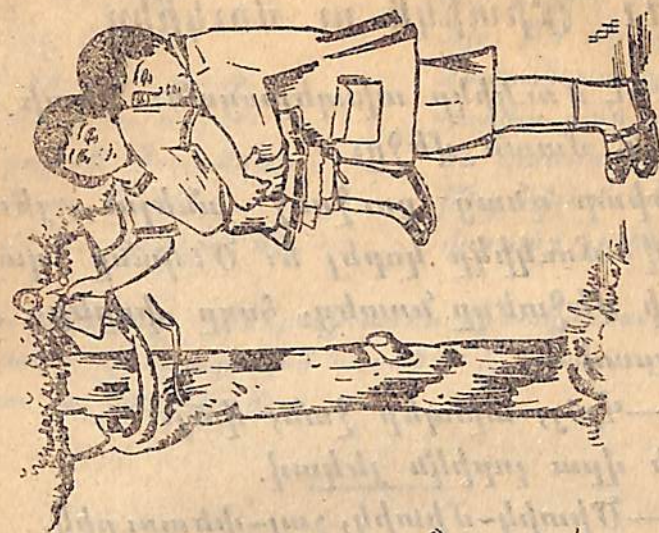
Իսկ յեթե հասնե՞ր թե՛վերը, ի՞նչ կըղառնար:
Մի շատ ներ. — Թիթեռ, մեղու, ճանճ, բզեզ:

10. Աղջիկն ու տիկնիկը

Մի փոքրիկ աղջիկ լալիս էր:

Մի շատ գեղեցիկ տիկնիկ էր ստացել նա բնժա,
ն, մի այնքան սիրուն, նազանի տիկնիկ... Բայց
փոքրիկ աղջկա չարաճճի յեղբայրները տիկնիկը
խլել էյին, նստացրել էյին այգու մի բարձր ծա-
ռի վրա և իրենք փախել: Փոքրիկ աղջիկը չէր կա-
րողանում տիկնիկին հասնի ու ցած բերի և դրա
համար լաց էր լինում: Իսկ տիկնիկը ձեռները
պարզել էր կանաչ ճյուղերի միջից և բոլորովին
անբախտ էր յերևում:

Ո՛հ, խեղճ տիկնիկ:

Աղջակ Բալայանի ձեռագրով

11. Ծիտիկն ու մուկիկը

Ծիտիկն ու մուկիկը ախպերացան: Գետի ափին բուն շինեցին, մտան մեջը:

Մի որ ծիտը գնաց քուջուջ անելու, յետ յեկավ, տեսավ մուկիկը կորել ե: Ծնկանը զարկեց, յոթը ճամպի մեջտեղը նստեց, հողը փորեց, տվավ գլխին ու ասավ.

— Վա՛յ, ախպեր ջան, վա՛յ:

Ձենի վրա լորիկն յեկավ.

— Ծիտիկ-միտիկ, չալ-փետուրիկ, հողն ինչո՞ւ յես տալիս գլխիդ:

— Թա՛ն, Թա՛ն, — ասավ ծիտը, —

յես վոր չտամ, ո՞վ տա հապա:

Մուկիկի պես ախպեր կորավ,

աշխարհն եսպես մնաց անտեր,

յես վոր հողը տամ իմ գլխին,

մե՞ծ բան ե...

Ա. ու ծ. — Նանը իր Թանին Թթու չի ասիլ:
Կ են գան ին եր. — Մուկ, կատու, աղվես:

12. Փխիկի գանգատը

Փխիկը նստել	— Ի՞նչ անեմ հապա,
մի մուկ անկյունում,	վոր լաց չըլինեմ, —
ունքերը կիտել	գանգատ ե անում
ու լաց ե լինում:	Փխոն տըխրաղեմ, —
Մոտիկ ե գալիս	են Համոն Թագուն
մի ուրիշ կատու.	մածունը կերավ,
— Ինչո՞ւ յես լալիս,	գնաց տառի մոտ,
այ փխիկ ջան, դու...	ինձ վրա դրավ:

Հիմի տատիկի
յետևից ընկած՝
ինձ են ման գալի
մի-մի փետ առած
են քոթոթ Սուրենն,
Անոն ու Մոսոն: —
«Ո՞ւր ե, — ասում են, —

ո՞ւր ե գող Փխոն.
ան, Թե մի գտանք,
մածուն ցույց կըտանք...»
Եսպես բան սարքեց
են Համոն իմ դեմ.
Ի՞նչ անեմ հապա,
վոր լաց չըլինեմ:

Խն դիր-կատակ. — Սենյակի ամեն մի անկյունում նստած ե մի կատու, ամեն մի կատվի դեմ նստած ե 3 կատու. ընդամենը քա-նի՞ կատու կա սենյակում:

13. Ժամացույցի լեզուն

Մեր տանը ամեն մեկը հասկանում ե ժամացույցի լեզուն:

Խփում ե ժամի վեցը. գիշերն անքուն լուսա-ցրած տատիկը վեր ե կենում ու հագնվում:

Խփում ե ժամի իննը. պատլիկ Գառնիկը հավա-քում ե իր պիտույքներն ու վազում ե մանկա-պարտեզ:

Խփում ե տասներկուսը. կեսօր ե. Մուրիկը վա-զում ե սեղանատուն. նրա յետևից պոչը շարժե-լով գնում ե շնիկը իր բաժինն ստանալու:

Ժամի յերեքին հայրիկը տուն ե գալիս. կարծես նա խոսքը մեկ ե արել ժամացույցի հետ. նրա բարեին՝ առաջինը ժամացույցն ե պատասխանում իր հարվածներով:

Բոլորն ել իրենց գործն անելիս հաշվի յեն առ-նում ժամացույցը:

Ի՞նչ լավ բան ե ժամացույցը:

Նկատեցեք՝ ի՞նչ եք անում դուք, ձեր տանեցիք ժամը 7-ին, 12-ին, 3-ին, 8-ին:

Նկատեցեք՝ ժամը 6-ը, 3-ը, 9-ը:

Ժամանակի չափը.—Տարի, ամիս, շաբաթ, օր, ժամ, րոպե:

14. Շուրայի նախակը

Շուրան ուղղում է իր ծանոթ ձիապանին նամակ ուղարկել և խնդրում է վարժուհուն, վոր գրի:

Շուրան թելադրում է, իսկ վարժուհին գրում է.

«Քեռի՛ ձիապան, դու լավ ես աշխատում, դրա համար ել Շուրան քեզ պատկերներ ե նվիրում:

Դու տղա ունե՞ս. քո տղային յես մի շվի կոնվիրեմ: Իսկ դու, քեռի, ատամներ ունե՞ս: Դու ձուկ ուտելիս փշերը հանիր, թե չե կրթեղղվես: Մեկ ել՝ չոր հաց մի ուտիլ, փափուկը կեր, թե չե ատամներդ կըկտորես: Փլավ ել կեր, քեռի, լավ ե, համով ե:

Դու կուիվ գնացել ես. կովում չե՞ս տեսել իմ յեղբորը. նա յել եր գնացել...

Քեռի, դու գարի ունե՞ս ձիերիդ համար: Տես, կոպիտ մի լինիլ, մի հայհոյի, մի ձեծի ձիերին. լավ կերակրիր նրանց: Իսկ յերը կըպռապես, ուժից կընկնես, ձիերդ տուր կառապան Սիմոնին. նա բարի յե, լավ կրխնամի նրանց:

Քեռի, կիրակի օրը արի՛ մեզ ման ածա ձիով: Մեր փողոցն ե՛ Սորհրդային, № 7. Շուրա Կ.»:

Թելադրեք մի նամակ ձեր ծանոթին, բարեկամին. խնդրեցեք՝ թող վարժուհին գրի ձեր թելադրածը:

15. Չեղավ

Գոհարիկը տեսավ, վոր փոքրիկ յեղբայրը յերկու խոշոր տանձ ունի ձեռքին, կանչեց ու ասավ.

— Գիգուշ, տես՝ ի՞նչ ե գրած գրքիս մեջ մի լավ տղայի մասին:

Գիգուշը շատ եր սիրում գրքի պատմությունները.—Կարդա՛, լսեմ,—ասաց նա:

Գոհարիկն ել սկսեց.

„Կար, չըկար, մի փոքրիկ տղա կար: Մագերը գանգուր, թշերը թխլիկ, անունն ել Գիգուշ“:

— Գիգուշ,—ուրախացավ յեղբայրը:

— Հա: „Նա ենքան բարի յեր, ենքան բարի: Մի օր մայրիկը նրան յերկու տանձ տվեց, մեծ-մեծ տանձեր, փափուկ, քաղցր, ինչպես շաքար“:

— Եսպես, հա,—ցույց տվավ Գիգուշն իր տանձերը:

— Հա: „Տղան գնաց քույրիկի մոտ ու ասավ.

— Գոհարիկ ջան, ես պստիկ տանձը ինձ, մեծը քեզ“:

— Եհ, եդ ի՞նչ պատմություն ե. դրո՞ւստ եղպես եր ասում Գիգուշը:

— Հա,—պատասխանեց Գոհարիկն ու սպասում եր, թե ի՞նչ կանի յեղբայրը:

Հրաշյան ամեն բանից խաղալիք կը շինի. ձվի կճեպ-
ների վրա նկարում է դեմքեր, թղթի գլխարկներ
հագցնում ու ծաղրածուներ է դարձնում. նույն
խակ իր մատներին է շորեր հագցնում, նրանց պար
ածում, իրար հետ կովեցնում:

Բոլորը սիրում են Հրաշյային և ուրախանում
են, յերբ նա գալիս է:

«ԲՆԱՍԵՐԸ»

Սա մի ութ տարեկան աղջիկ է. վարժուհին մի
որ այգպես անվանեց ու բոլորս նրան «Բնասեր»
անունը կպցրինք, վորովհետև բնությունը շատ է
սիրում: Միշտ նրա ձեռքին կամ կրծքին ծաղիկ-
ներ կը տեսնենք. թիթեռների բոլոր տեսակները ճա-
նաչում է. ամբողջ ամառը նա շերամ էր պահում,
կերակրում էր վորդերին. հարսնյակներին
մի քանիսը դպրոց բերեց:

Յերբ մենք զբոսանքի յենք գնում, նա շատ է
ուրախանում. վազվզում է, յերգում, պարում...
նույն խակ լողալ գիտի:

Նա մեզ շատ անգամ ոգնում է, յերբ տերեւներ
ենք հավաքում կամ ծաղիկներ ենք չորացնում:

17. Յէրբ ե լինում

Դաշտը մերկանում, քամին է խաղում,
որը կարճանում, անձրևը մաղում:
Այս յէրբ է լինում:

Յե՞րբ են գիշերն ու ցերեկը հավասար լինում:
Վորո՞նք են աշնան ամիսները:

18. Աշուն

Դաշտ ու այգի
դեղին հագան,
ծառ ու ծաղիկ
մերկացան.
Թռչունները
յերամ-յերամ
մեր աշխարհից
հեռացան:

Որը մռայլ—
ցուրտ ու տխուր,
բարակ անձրևն
է մաղում.
մեզն է պատել
սար ու բլուր,
եւ մարդ չկա
դաշտերում:

Աշնանը ի՞նչն է գեղեցիկ. — Նկարեցեք չվող թռչունների յերամ-
ներ:

Հասնելու է. — Որան որան շուռ է գալիս, վտաններ չունի — ման
է գալիս, բերան չունի — կուլ է տալիս:

19. Ո՞վ եւ յես

Յես յեկա և պտղատու ծառերը զարդարեցի
հասած խնձորներով, տանձերով, սալորով ու դեղձով:
Հասավ և խաղողը, վորը շատ ուրախացրեց մա-
նուկներին:

Յես ներկում եմ ծառերի տերևները դեղին ու
կարմիր գույներով. նախշում եմ անտառը, թըռ-
չուններին շտապեցնում եմ տաք յերկրներ գնալ՝
քանի շուտ է:

Յես գիտեմ, վոր ինձնից հետո ձմեռն է գալու:
Իհարկե, դուք այժմ գիտեք՝ ով եմ յես:

20. Յեղեվնին

Աշուն է. Բոլոր
ծառերը տկուր՝
տխուր անտառում
դողում են, մրսում:

Յեղեվնին միայն,
կանաչով զուգված,
ամուր կանգնել է
ցուրտ քամու դիմաց:

21. Գորտն ու ագռավը

Գորտը ընկած ցամաք առուն,
կրակը ում էր ու կրակը ում:
— Քիչ կրակը ա, այ գորտ քեռի,
աշուն կըգա՝ ջուր կըբերի,—
հույս եր տալիս մի ծեր ագռավ:
— Ե՛, ի՞նչ անեմ, սիրտս վառավ:
մինչև ցամաք առուն ջուր գա,
գորտի աչքն ել հո դուրս կըգա:

Վո՞րտեղ են ապրում գորտերը: Տեսն՞լ եք գորտի ծվեր, շերտիակ:
Ջրային կենդանիներ. — Ձուկ, խեցգետին, լորտուկ:

22. Պատրաստվեցեք

— Վայ նրան, ով իր գլխի ճարը չի տեսել,—
ասաց ցուրտ քամին ու փչեց սարից գյուղ, գյուղից
քաղաք:

— Հավաքենք մեր կալը, թեղենք,—շտապեց
գյուղացին:

— Պետք է փայտ ճարել, ալյուր առնել,—
մտածեց քաղաքացին:

— Ե՛հ, քիչ-քիչ պատրաստվենք չվելու,—ասա-
ցին իրար արագիլները:

— Դու ի՞նչ ես դարդ անում,—ասաց արջը
գայլին,—հորթ ու վոշխար՝ ինչքան կուղես... իմ
գործն է դժվար:

— Այս շաբաթ բանջարանոցն ենք քանդելու,
այգու պտուղներն ենք հավաքելու,—վորոշեցին ա-
շակերտները:

— Վա՛յ, կորանք,—տղղացին ճանձներն ու կպան
առաստաղին:

— Ներս, ներս,—ասացին մեղուներն ու փակ-
վեցին փեթակում:

Ամեն մեկն իր անկյունն ունի, ամեն մեկն իր գլխի ճարը կանի, մինչև կանցնի ձմեռը:

Ի՞նչպես են անցկացնում ձմեռը՝ ձկները, արջը, շղիկը:

23. Ոգուտ յեւ վնաս

— Գրեցեք, յերեխաներ, ջրի ոգուտի ու վնասի մասին: Ով վորն ուզում է՝ թող գրի:

Շատերը գրեցին:

Ռուբիկը գրել էր «Ջրի ոգուտը», իսկ Վազգենը՝ ֆուսը. ահա նրանց գրածը.

ՋՐԻ ՈԳՈՒՏՆԵՐԸ

1. Ջուրը խմում ենք.
2. Ջրում լողանում ենք.
3. Կերակուր ենք յեփում.
4. Լվացք ենք անում.
5. Ցեխ ենք շինում.
6. Ջրով ճանապարհորդում ենք.
7. Ջրնդացն ենք բանեցնում.
8. Ջրում ենք բույսերը.
9. Հրդեհն ենք հանգցնում:

Ռուբիկ

Ընկերները չեյին իմանում՝ վորին հավանել, բայց յերբ ուսուցչի հետ մտածեցին, տեսան, վոր ջրի ոգուտները շատ-շատ են. առանց ջրի ամեն ինչ կըմեռներ, իսկ ջրի վնասների մեծ մասը կարելի չէ վերացնել, յեթե զգուշ լինենք, հասկանանք ու միասին աշխատենք:

Ի՞նչ խմելքներ գիտեք:

Ի՞նչպիսի ջրում կարելի չէ լողանալ:

Շինեցեք ջրաղաց պտավող անիվով: Շինեցեք թղթե նավակներ:

ՋՐԻ ՎՆԱՍՆԵՐԸ

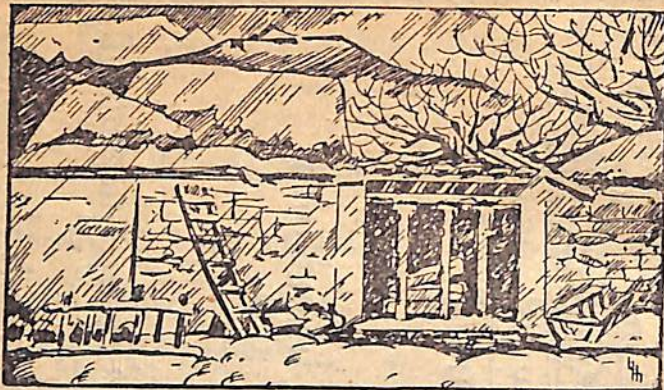
1. Ջրում խեղդվում են մարդիկ.
2. Ջուրը հեղեղում է, վարում.
3. Հիվանդություններ է տարածում.
4. Շոգիանում է ու կարկուտ դառնում.
5. Նավերն է խորտակում.
6. Ճահճանում է.
7. Ցեխոտում է փողոցները: Վազգեն

Մարդն ու գուրը.

	պղնձագործ
	ապակու գործարան
	տակառագործ
մարդիկ գուրը (հեղուկներ) պահում են ամաններում. ամանները զինում են —	
1 Խարիչ — փտարան, ավալան	4 Կավիյ — կժեր, կժուժներ.
2 փայտիյ — տակառ, տաղտ.	կարասներ
3 Թիթեղիյ — դուչլեր.	5 Ժերկաթիյ, պղնձիյ-կաթասաներ
	6 ապակույ-ղիլ, բաժակ, ափսն.

Գործիկներն ոգնում են մարդուն:

25. Յե՛րբ ե լինում

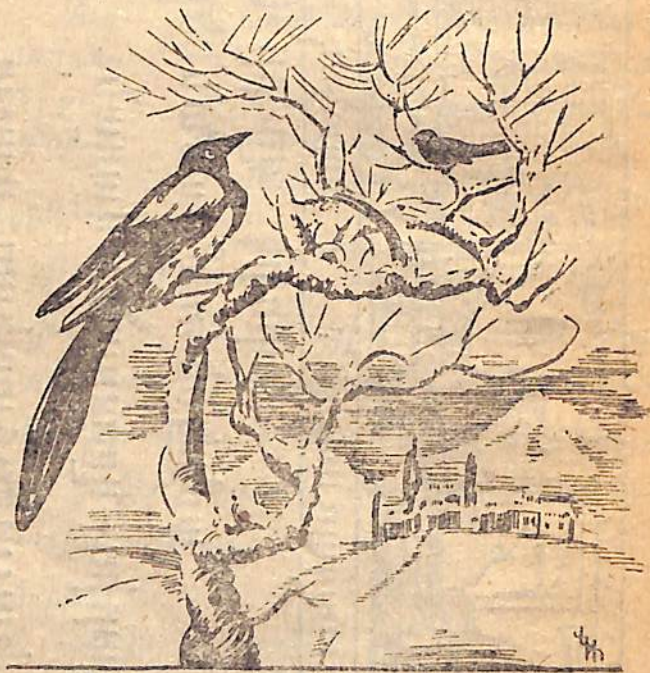
Ձյուն կա դաշտերին, բուրն ե հեծեծում,
սառույց գետերին. դռները ծեծում:

Այս յե՛րբ ե լինում:

Վո՞րոնք են ձմռան ամիսները:

26. Ծտի գուլպաները

Ձմեռ եր. ծի-
տը կծկվել եր,
նստել ծառին.
մրսում եյին
նրա բարակ
վտակները:
— Ծի վ-ծի վ,
գարուն վոր գա,
ինձ համար
գուլպա պիտի գործեմ. — ասում եր նա կաշաղակին:

Գարունը յեկավ. ծիտը թռչկոտում եր տերե-
ների մեջ:

— Բա ինչո՞ւ գուլպա չես գործում, — հարցրեց
կաշաղակը:

— Ի՛հ, — պատասխանեց ծիտը, — յես ո՞վ, գուլ-
պան ո՞վ:

Ձմեռը վո՞ր թռչուններն են չվում այստեղից:

27. Առաջին ձյունը

Վայ, մայրիկ ջան, տես,
բա՛կն ու դուռը քի,
ինչքան սպիտակ
թիթեռ ե գալի:
Եսքան շատ թիթեռ
չեմ տեսել յես դեռ:
— Ձե, իմ անուշիկ,
թիթեռներ չեն եդ.
Թիթեռներն անցան
ձաղիկների հետ:
Եդ ձյունն ե գալի,
փաթին ե ձյունի,
վոր կարծես սպիտակ
թիթեռնիկ լինի:

Եւ ինչի՞ յեն նման ձյան փաթիլները:
Նկարեցեք կամ թղթից կտրատեցեք ձյան փաթիլների ձևերը:

28. Ամեն մեկն իր գործն ունի

— Դե, քույրիկներ, իջնենք ցած. ծածկենք յեր-
կիրը մեր բազմաթիվ ասեղներով ու աստղերով:
— Բարձրանամ վառարանի վրա ու մումռացնեմ:
— Տեսնես ձորերում մի հիմար նապաստակ չեմ
ճանկի:

— Գնանք, անտառից միջանի կտոր փայտ բերենք:

— Մաքրենք բակը, ձնե մարդ շինենք:

Մենակ գետինն եր, վոր հանգիստ պառկած,
ձնե վերմակի տակ վոշինչ չեր խոսում:

Գտեք՝ ո՞վքեր են խոսողները:

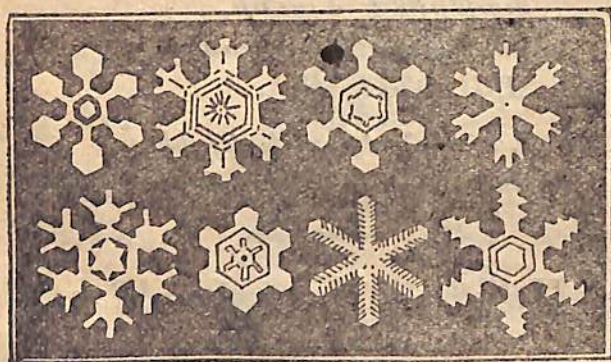
Հ ա ն ե լ ու կ. — Սնթեր թռավ, անվորը մնաց:

Վ ա յ ը ի կ ե ն դ ա ն ի ն ե Ր. — Աղվես, գայլ, նապաստակ:
Ը ն տ ա ն ի կ ե ն դ ա ն ի ն ե Ր. — Խոզ, կատու, այծ:

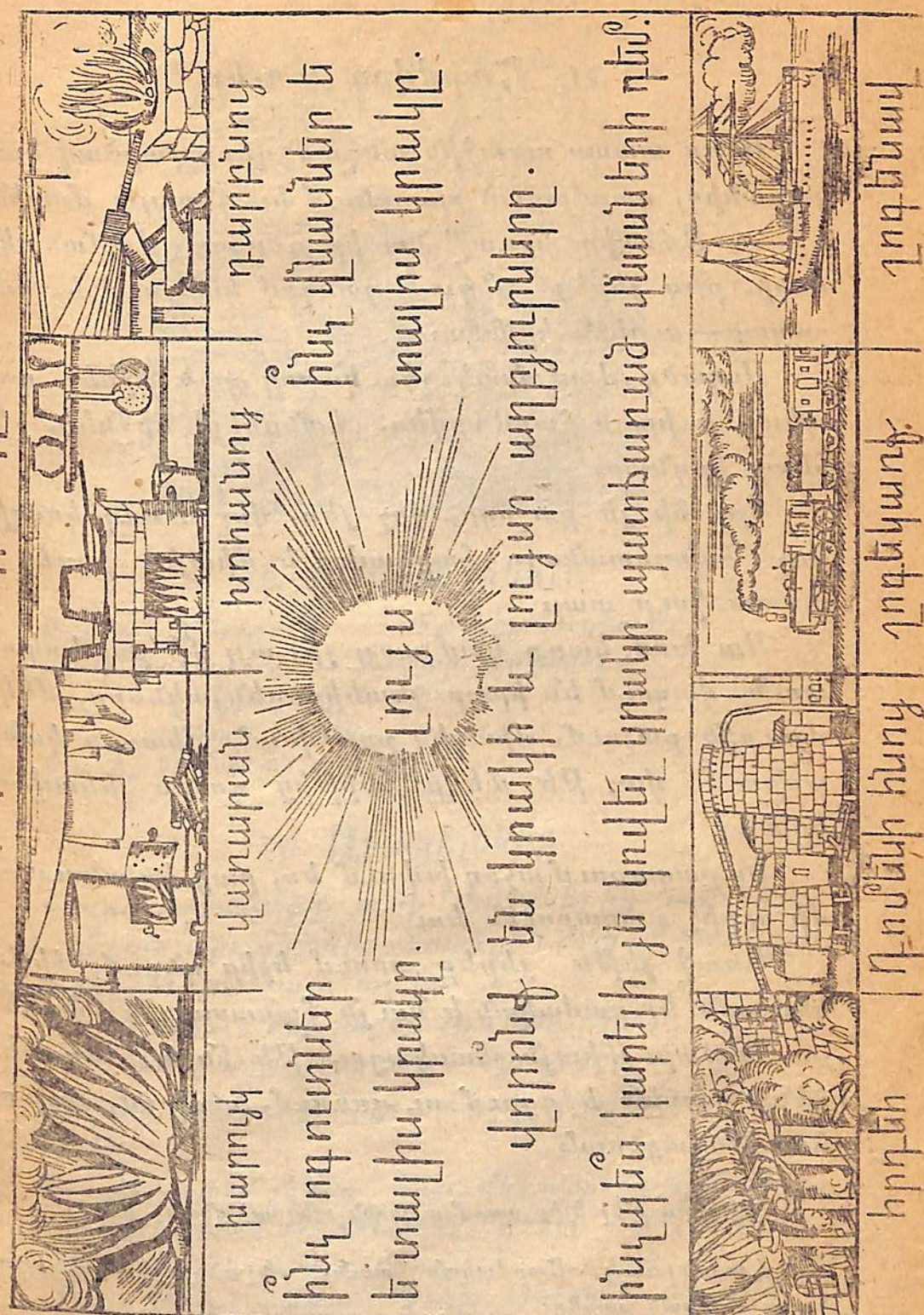
29. Չմեռ պապի

Յեկ-յեկ, յեկ-յեկ, ձմեռ պապի.
սպիտակ հագի, սպիտակ կապի,
սար ու ձորում սուլիլ, յերգիլ, —
քո վոտքի տակ ամբողջ յերկիր:

Դաշտ ու անտառ, գետ ու գետակ —
ես ամենը առ թեիդ տակ,
գլոցիլ կամուրջ, փրփր կարպետ,
այ անուրազ, անձեռ վարպետ:

Վաղարշ ու Կրակի

31. Շարժվող տունը

Յերբ պապս առաջին անգամ վերադարձավ կայարանից, զարմացած պատմում էր գնացքի մասին:

— Ամենից առաջ՝ նա իր գնալու ժամանակն ունի. քեզ յերեք անգամ զանգով կանչում է. ուշացար—ուրեմն կըմնաս:

Ուզածդ ժամանակ չես կարող ցած իջնել. դու պետք է իրան հարմարվես. կանգնեց՝ կիջնես. չե՛ հետը կըզնաս:

Վոչ ձի յե քաշողը, վոչ յեզ. վոչ ուտել կուզի, վոչ հանգստանալ. հարկավոր է միայն վառել և առատ ջուր տալ:

Սա խոսն կառք կամ սայլ չի, այլ մի շարժական տուն. վազում են իրար յետևից սենյակները, մեկը մյուսին քաշում, միասին շարժվում, միասին կանգ առնում. վայ թե մեկը հերթից դուրս յեկավ.— կըմնաս:

Ես քաղաքում աչքդ խփում ես, բաց ես անում—մի ուրիշ քաղաքումն ես:

Առաջ յեթե յերեք որում եյիր գնում, հիմա կես որն ել բավական է նույն ճանապարհն անցնելու համար: Միայն չհասկացա, թե ինչո՞ւ մեկ-մեկ ձեներ գլուխն է գցում ու գոռում, սուլում, սար ու ձոր թնդացնում:

Իսկ դուք ի՞նչ եյիք զգում առաջին անգամ գնացք նստելիս:

Հանելուկ.—Շարժական տուն, անշունչ յեզներ, իրար կպնան—անցան սարեր:

32. Յերբ ե լինում

Ձյունըն ե հալչում, ծաղիկը ծաղկում,
խոտը կանաչում, որը յերկարում:
Այս յերբ ե լինում:

Ել ի՞նչ ե լինում զարնանը,
Վորո՞նք են զարնան ամիսները:

33. Արագիլները

Հեռու աշխարհից, տաք յերկրներից շարան-շարան յեկան արագիլները, նստեցին բարձր ծառերին, կտուրներին ու ձայն տվին.

«Գարուն ենք բերել, արև ենք բերել.
հեռու աշխարհից բարև ենք բերել:

Տեսան մանուկները, առաջ վազեցին ու պար բռնեցին:

— Արագիլ, բարով յեկար, դու մեզ զարնան նշան բերիր,
այ արագիլ, բարով յեկար, մեր սրտերը ուրախացրիր:

Ինչո՞ւ յեն սիրում արագիլին:

Չվող թռչուններ. — Արագիլ, ծիծեռնակ, սոխակ:

Չմեռող թռչուններ. — Ծիտ, ագռավ, կաշաղակ:

34. Չնծաղիկ

Մառը ձյունի
սառը գրկում
մի ծաղիկ է
ծյուն, ծաղկում.
Թերը քնքուշ,
թերը սիպտակ,
աչիկները
բաց կապուտակ.
Ձյուն ու ծաղիկ...
այ քեզ զարմանք.
ձյուն ու ծաղիկ
ունին մի կյանք.
դա ձմեռվան
մի ծաղիկ է.
ձյունից ծնված՝
ձնծաղիկ է:

Ծաղիկներ. — Վարդ, համիկ, մանուշակ, շուշան, մարգարիտ, մեխակ:

35. Պահապաններ

Գարուն է. արևն այրում է: Պապիկը նստած՝
արկղ է շինում տախտակներից:

— Ի՞նչ ես անում, Պապիկ:

— Տնակ եմ շինում, տնակ, շուտով պահապանները կըգան, պետք է տեղ տալ նրանց:

— Ի՞նչ պահապաններ, ովքեր են:

— Միթե չգիտեք. մեր ժիր, խելոք սարյակները, վոր մաքրում են բանջարեղենը վորդերից ու խիունջներից:

ՊԱՇՏՊԱՆԵՑԵՔ ՍԱՐՅԱԿՆԵՐԻՆ

Եւ վո՞ք թռչուններն են մեր քարեկամները:

Յերգող թռչուններ. — Սոխակ, դեղձանիկ, սարյակ, արաուտիկ:

36. Բնության որացույց

Մարտ

○ պարզ ● ամպ ⊙ անձրև ☆ ձյուն △ խառն

Յերկուշաբթի	Յերեքշաբթի	Զորեքշաբթի	Հինգշաբթի	Ուրբաթ	Շաբաթ	Կիրակի
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31	Մին հաջնում է սպիտակ, մին կանաչին է տալիս. մի որ ցուրտ է, մի որ տաք, մին խնդում է, մին՝ լալիս:				

Վանդակներում նշանակեք որերը համապատասխան նշաններով. հաշվեցե՛ք՝ քանի՞ որ է յեղել մարտ ամսում անձրև, արև, խառն, ամպ, ձյուն:

37. Ծիտիկի յերգը

Յես ծիտիկ եմ,	լայն աշխարհի
ջան, ծիտիկ եմ,	սրտից առատ
ծիվ-ծիվ կանեմ կըյերգեմ,	ինձ ուտելիք կըճարեմ:
բարդիների	Այսպես ազատ,
ծիգ կատարին	այսպես անդարդ
յես իմ բունը կըշինեմ:	ամբողջ որը կըճախրեմ,
Այսոր այստեղ,	այստեղ, այնտեղ,
վաղն ուրիշ տեղ,	ու աճեն տեղ
կըծըլվըլամ, կըթռչեմ,	կըծըլվըլամ, կըյերգեմ:

38. Ծաղիկներ

Դաշտի շողիկ—շաղիկներ,	գլխիկներդ որորում:
անգակ-զանգակ ծաղիկներ,	Դաշտի շողիկ-շաղիկներ,
ինչ եք նայում ինձ վրա	անգակ-զանգակ ծաղիկներ,
մութ կապուտակ աչերով.	կուզեմ անցնել ձեր մոտով,
ձեր մտքումը եդ ի՞նչ կա,	չըտրորել ձեզ վոտով.
վոր դաշտերում որերով	բայց չեմ կարող, ի՞նչ աքած,
հա՛ն զնգում եք, զընդում,	պահել իմ ձին փըրփըրած:

Ի՞նչ ծաղիկներ գիտեք:

Ի՞նչ գույնի ծաղիկներ են լինում. փորձեք:
Ա. ռ. ա. ծ. — Վարդը քաղիք, փուշը կրակիք:

39. Ժամանակն է

Ժամանակն է՝ արտը վարելու,
Ժամանակն է՝ բանջարանոցը փորելու,
Ժամանակն է՝ ցանելու, սերմելու, անկելու.
— Ել ժամանակ չըկա քնելու:
Ժամանակն է՝ նախիրը հանդ քշելու,
Ժամանակն է՝ վոչխարն արոտ տանելու,
Ժամանակն է՝ փեթակները բանալու.

— Ժամանակն անցավ տանը նստելու:
Ժամանակն է՝ հավերը թուխս դնելու,
Ժամանակն է՝ յուղ ու պանիր շինելու,
— Ժամանակն է՝ յեռուն գործը տանելու:
Ա. ռ. ա. ծ. — Ով ալարի, վոչ դալարի:

40. Արտուտի յերգը

Քեզ եմ գովում,	Իմ ձագերը
Սի ու ալվան	Բընիս միջին,
Քո սեղանը	Ձագս ու բունս ել
Իմ ձագերին	Ծոցիդ միջին:
Կեր ե տալի.	Քեզ եմ գովում,
	Սի ու ալվան
	Ծոցիկ գարուն,
	Սի ու ալվան
	Ծոցիկ սիրուն:

Ի՞նչ յերգեր գիտեք զարնան մասին:

41. Բզեզի յերգը

Մի բզեզ՝ բը՛զզզ...
յեկավ կպավ Աբելին ե
վայր ընկավ: Հավը
վազեց կտցելու, բայց...
բզեզն արդեն ողում
յերգում եր.
— Բը՛զ, բը՛զ, բըզբը—
զանե,
Յես բզեզն եմ տըգտը—
զանե,
Ի՞նչ եմ տվել իմ թևին,
Վոր կուլ գնամ չալ
հավին:

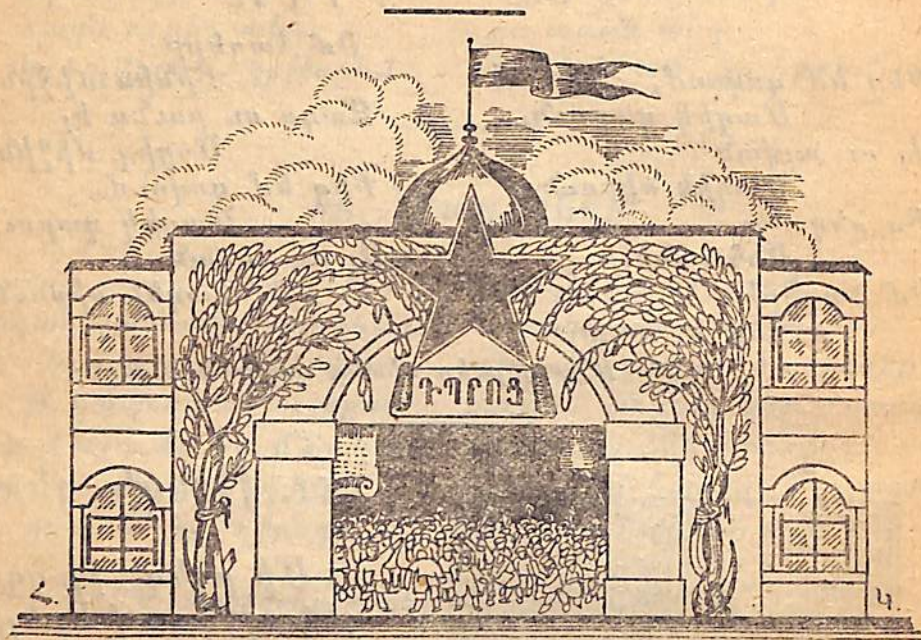
Ի՞նչպես ազատվեց բզեզը:

42. Գարնանը

Բացվել են գարնան
որերը պայծառ.
արի, իմ ընկեր,
գնանք դեպի սար:

Կանչում են գարնան
հավերժն անհամար.
գնանք, իմ ընկեր,
գնանք դեպի սար:

Հանելուկ.— Են ի՞նչ ճամպորդ ե, գնում ե, գնում, չի հոգնում:
Տարվա յեղանակները.— Գարուն, ամառ, աշուն, ձմեռ:

43. Գարնան դիմափորելը

(Մեր գյուղի դպրոցի որագրից)

1923 թ. մարտի 22-ին.

Մի շաբաթ առաջ մենք փորոշել եյինք դիմափորել գարնանը. այսօր առավոտ վաղ գործի անցանք: Մոտին բարձրացավ, մի դրոշակ ցցեց արագիլի բնին: Շուշիկն ու Անուշը ծաղիկներ քաղեցին, Նազիկն ու Ոսանը պսակներ հյուսեցին, Մոսին ու Տիրիկը վազեցին չոր մրգերի, վոր հյուրասիրեն սարյակներին, գարնան հյուրերին:

*
* *

Կես ժամ անց դպրոցի մուտքը զարդարված էր թարմ ճյուղերով. դռան ճակատին մի կարմիր առտղ էր կպցրած: Սարյակները ճախրում եյին յերեխաների շուրջը, կտցելով իրենց համար թափած մրգերը: Յերեխաների մի խումբը ծաղիկներ էր փնջում, մյուսը պսակներ հյուսում, մի ուրիշ տեղ գարնան յերգեր եյին յերգում: Ընկ. Տիգրանը ջութակ էր նվագում, իսկ ընկ. Յեվգինեն նախաճաշի մասին էր հոգում:

Շատ ուրախ անցավ գարնան տոնը:

Դուք ի՞նչպես եք դիմափորում գարունը:

44. Գարուն

(Քայլերգ)

Մենք առաջ շարժվենք,
իրար ձեռք բռնենք.

յերգենք լա, լա, լա—
գարուն ե ահա:

Հիմա յեւ ջոկ-ջոկ
մենք շարժվենք անհոգ.

ի՞նչ քաղցր ե, անուշ—
գարուն ե քնքուշ:

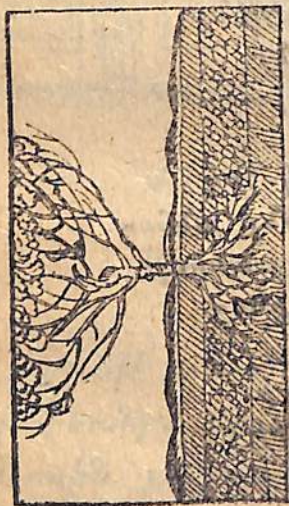
Սրեր վառ-վառ,

ծաղիկներ շար-շար.

թռչուններ ճիթ-ճիթ,

ջրերը շիթ-շիթ:

Մարդն ու հողը.

հողը

անում է բույսերին

հողը

իր ծաղում հանգեր ե պահում

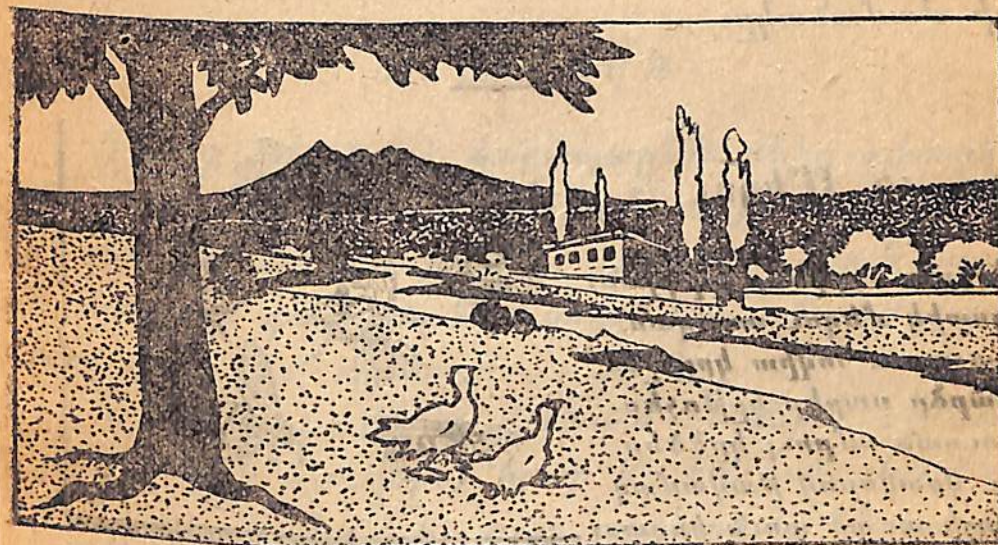
- 1 ինչ բույսեր են ածում հողում.
- 2 ովքեր են ապրում հողի (յերկրի) վրա.
- 3 ինչ են շինում հողից.

46. Մայիսը

Ճամպա տվեք, ծառեր ու խոտ,
ճամպա բացեք մեր հյուրին.
Նա մայիսն է ցողոտ-շաղոտ՝
ամիսների թագուհին:

Ճամպա տվեք, սար ու դաշտեր,
ճամպա բացեք մեր հյուրին.
Նա բերում է ձագեր, թիթեռ,
նախշուն որեր մեր յերկրին:

Խոշո՛ւ յեն բանվորները տոնում Մայիսի 1-ը:

47. Յերբ ե լինում

Արևն է այրում,
խոտը չորանում,
ցորենը հասնում,
հասկերը լցնում:

Այս յերբ ե լինում:

Վորո՞նք են ամռան ամիսները:

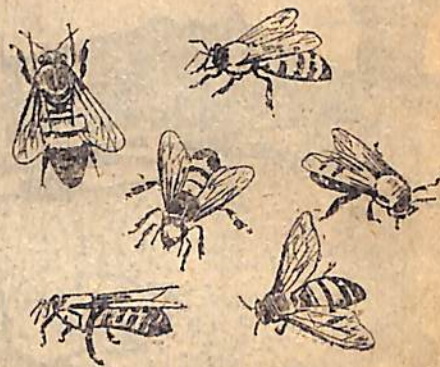
48. Ո՞վ եւ յեւ

Յերբ յեւ գալիս եմ, թռչնիկների բներից նոր ճուտիկների ճվճվոց ե լսվում։ Դաշտում, մարգագետնում, այգիներում, ամեն ինչ ծաղկում ու հասնում ե։ Յերեխաները մեծ մասամբ դաշտում ու անտառում են լինում։

Սկսվում ե գյուղացու ամենագիծվար աշխատանքի ժամանակը։

49. Մեղու

Պզզան, պզզան, պզպզան։
պստիկ մեղու տղտղան.
դաշտ ու հովիտ կըշրջես,
բարձր սարեր կըթռչես.
սուսան սմբուկ կըծծես
ու վռաներով թավամազ
փոշի առած տուն կըդաս։

Եւ ի՞նչ ոգտակար միջատներ գիտեր։
Առած.—Պստիկ ե ու չստիկ ե։
Հանելուկներ.—Պուճուր կճուճ, համով ճաշ։
Անջուր շաղաց, անկրակ բաղարջ։

50. Ի՞նչ անեղ անառը

Յերկար մի մնալ սենյակում. աշխատիր բացողում լինել. շատ խաղան. կազդուրվիր, ուժ հավաքիր։

Աշխատիր այգում, բանջարանոցում. շատ բան կը սովորես այնտեղ։

Սովորիր կանոնավոր վազել, ցատկել, լողալ, ծառերը բարձրանալ։

Սակայն միշտ զգուշ, վոր քեզ կամ ուրիշին վնաս չպատճառես։

Հսե՛լ եք՝ ինչ քան ե «ավագի արեվի, լողարանը» (վաննա)։

Ոգտվեցեք ամուսն արեից

51. Այն ո՞վ ե

Դարոց եմ գնում. ճանապարհին մեկը գլխարկս վայր ե գցում. յետ եմ նայում, բայց վոչ վոր չկա։

Ուզում եմ առաջ գնալ. մեկն ինձ յետ ե հրում ե գլխարկս փախցնել ե ուզում։ Նայում եմ, բայց վոչ վորքի չեմ տեսնում։

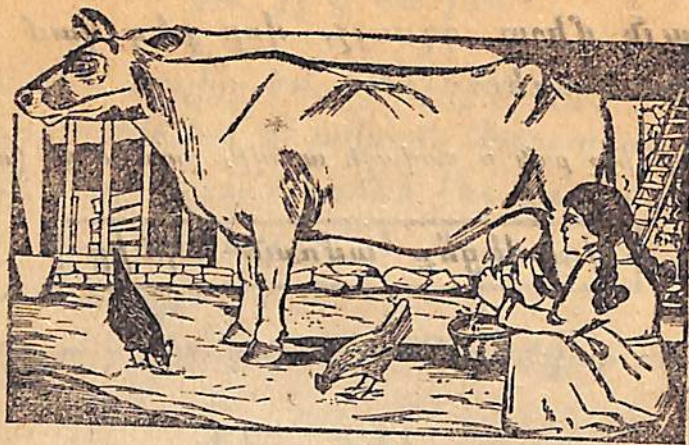
Մեկը գլխիս վերևը վռնում ե. վերև եմ նայում. ծառի ճյուղերն իրար են կաշում, կարծես թե մեկը շարժում ե, բայց շարժողը չի յերևում։

Վազում եմ, բայց շունչս կտրում ե նա. պինդ փաթաթվում ե փեշերիս, փռփռացնում շորերս։

Փոշու ամպեր ե բարձրացնում, փողոցը ավլում, թղթի կտորները ման ե ածում ողի մեջ։

Ասացեք, ո՞վ ե՞ այս բոլորն անողը։

Իսկ ի՞նչ ոգուտ ե տալիս քամին։

52. Փնջիկ կովը

Փնջիկ կովիս,
Ծաղիկ կովիս
շատ եմ սիրում.
Դաշտից՝ կանաչ,
աղբյուրից՝ ջուր
յես եմ բերում:
— Կեր, Ծաղիկս,
կեր, կովիկս,
կերդ անուշ.
Խմիր, Ծաղիկ,
խմիր ջուրդ,
խումդ անուշ:

Կեր ու խմիր,
փր՛ու-փր՛ու կաթ տուր,
կաթդ անուշ:
Փր՛ու-փր՛ու կաթ տուր,
սերն յերեսին,
սերդ անուշ:
Փնջիկ կովիս,
Ծաղիկ կովիս
շատ եմ սիրում.
Դաշտից՝ կանաչ,
աղբյուրից՝ ջուր
յես եմ բերում:

Իսկ ի՞նչպես են խնամում ծիռն, խոզին, հավին:
Ուտելիք. — Միս, կաթնամթերքներ, բանջարեղեն, շաքար:
Խմելիք. — Ջուր, կաթ, գինի:

53. Միսալ կարծիք

Գյուղի շուրջը, անտառներում յերևացին բազմաթիվ բվեր, վորոնք անխնա վոչնչացնում էին մկներին ու խլուրդներին:

Վորսորդներն սկսեցին հալածել բվերին. սպանում էին և նրանց փետուրները ծախում զարդաբանք սիրողների համար:

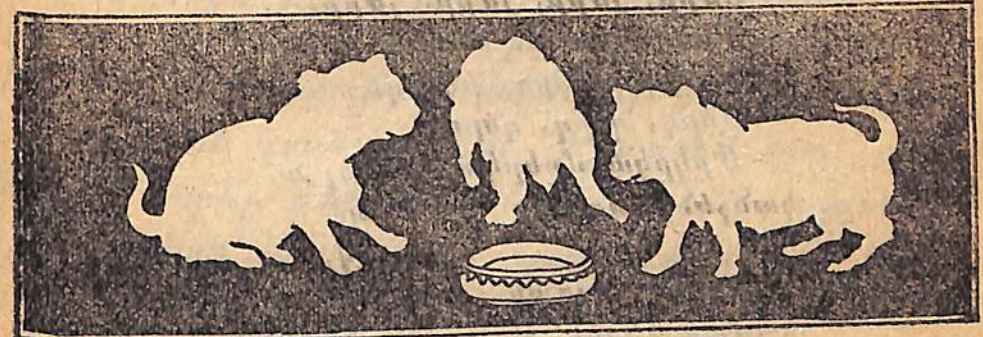
Բվերը չքացան. ել չեր լսվում նրանց ճիչն ու վալոցը. բայց դրա փոխարեն ավելացան մկները ու ելի սկսեցին արտերն ավերել:

Գյուղացիք գլխի ընկան, վոր «փետրավոր կատուներն» իրենց բարեկամներն են, արգելեցին վորսորդներին հալածել բվերին և համբերությամբ լըսում էին նրանց ճչերն ու վալոցը:

Ինչո՞ւ ըսն գիշերն ե վորսի դուրս գալիս:

Վալրենի թռչուններ. — Բու, հուլոպ, ծիա, լոր:

Գիշատիչ թռչուններ. — Ագռավ, բադե, արծիվ:

54. Լճում

Լճանյակ գիշեր,
լիճը խաղաղ.
ուռած թշեր,
գորտերի խաղ.
ճամպի վրա
չբի մեջը,
ե, ով գիտե
շատն ու բիշը, —
հանաք մանաք,
գորտի բանակ,
գորտի ժամտուն,
գորտի նվագ.
սրախոսում,
դրախոսում,
բեռու վրա
եսպես ասում.

- Գեռին մեռել ա,
բեռին մեռել ա...
- Յերբ, յերբ, յերբ, յերբ.
- Մեկեկել որը, մեկեկել որը...
- Ըղճրդ, ըղճրդ, ըղճրդ.
- Դորդ, դորդ, դորդ.
- Մըկըկա-մըկըկա, մեռել ա.
կանչենք տատը խին լա:
ըկացավ.
- չուստերն հագավ վեր կացավ.
ճամպի ծերին՝ թ փ, թըփ, թըփ.
գիծ թոռները չը՝ չըփ, չըփ,
տոտիկ-վոտիկ չռեցին,
գետը չընկած լռեցին:

Ի՞նչ ոգուտ են տալիս գորտերը:

Ա. ա. ծ. — Ելին հարսանիք կանչեցին, ասավ. «Կամ շուրն ե
պակաս կամ փայտը»:
Ջրեր. — Լիճ, գետ, ծով, արու:

55. Ամսոր գյուղում

Առաջին անգամ եր Լեռնիկը գյուղ յեկել այս
ամառ: Չանձրանում եր, չեր իմանում՝ ինչ անի:
Շարունակ կարգալ չեր լինում, ընկերներ չուներ,
վոր խաղար, քամի չկար, վոր փռուանք բաց թողներ:

Անցավ մի շաբաթ. Լեռնիկն ել չեր ձանձրա-
նում. — այնքան գործ ուներ: Գյուղում նոր ըն-
կերներ ե ճարել. մեկ տեսնում ես նրան այգում,
ծառի ճյուղերի վրա նստած որորվում ե կամ պը-
տուղներ հավաքում. մեկ՝ անտառում պաղ աղ-
բյուրների ջրերով ե զվարճանում. գետափին՝ ձուկ
ե վորսում կամ լողանում. մեկ ել ընկերների հետ
բանջարանոցում յեռանդուն կերպով քանդում ե,
փորփրում, առուններ փորում, չորացած տունկերը
ջրում...

Դու ի՞նչ ես արել ամառը գյուղում, քաղաքում:
Հանելուկ. — Թոկին շուր տամ, հորթն ուռչի:

56. Հավատարիւմ ընկեր

1.

Յերեխաները շրջապատեցին հորեղբորը և խընդ-
րեցին մի բան պատմել:

— Լավ, դե լսեցեք:

Յերբ յես յերեխա եյի, խնդրեցի մայրիկիս, վոր
թույլ տա Ափուլի հետ գնամ գետի ափը խաղա-
լու: Նա թույլ տվեց:

— Ո՞վ եր Ափուն, հորեղբայր,— հարցրեց Վա-
հանը:

— Նա մեր տան բարեկամն եր և իմ խաղընկերը:
Յես և Ափուն գնացինք գետի ափը. յես ջրի յերե-
սը մի տախտակ գցեցի. տախտակն այս ու այն
կողմն եր գնում, մենք նայում եյինք և ուրախա-
նում:

2.

Քիչ հետո տախտակը շատ հեռացավ ափից, ձեռ-
քիս փայտով չեյի կարողանում տախտակը յետ
քաշել:

Ափուլին ասացի, վոր ջուրը մտնի և տախտակը
դուրս քաշի:

Ափուն չկատարեց իմ ցանկությունը, իսկ յերբ
նրա վրա բարկացա, թողեց փախավ: Յես ել մի
քար վերցրի և գցեցի Ափուլի յետևից:

— Վայ, հորեղբայր, այդ ի՞նչ արիր,— գոռաց
Վահանը:

— Ափուն ծվաց և ընկավ գետնի վրա. յես ոգ-
նության չգնացի, մտա գետը, վոր տախտակը հա-

նեմ: Ջուրը խորն եր, ընկա ամենախոր տեղը, քիչ
եր մնում, խեղդվեյի. սկսեցի ոգնության կանչել
հորս, յեղբորս, Ափուլին... Հանկարծ զգացի, վոր մե-
կը քսվում ե ինձ: Յես փաթաթվեցի, և նա լողա-
լով ինձ դուրս հանեց ջրից: Յես նայեցի...
Ափուն եր:

— Ա՛, ի՞նչ լավն ե յեղել քո ընկեր Ափուն:

— Դու ի՞նչ ասացիր նրան, հորեղբայր,— հար-
ցրեց Լուսիկը:

— Յես ձեռքս գցեցի նրա վզովը, լաց յեղա և
ներողություն խնդրեցի:

— Իսկ նա ինչ ասաց,— հարցրեց Վահանը:

— Նա հա՛ֆ, հա՛ֆ արավ:

— Դե ճիշտ ասա, հորեղբայր, ո՞վ եր քո ընկերը,
Ափուն:

— Նա մի շուն եր, մի հավատարիմ, մի քաջ շուն:

Ուրիշ ի՞նչ ծառայություններ են անում շները մարդկանց:
Ի՞նչ պատմություններ գիտեք շների մասին:

57. Մեր որագրից

(Սմառ)

Ամառը մեր ընկերներից շատերը ցրվել յեկն՝ վորը դաշտումն եր աշխատում, վորը հոտաղ եր գնում, վորն ել ծնողների հետ ուրիշ տեղ եր գնացել:

Մենք առաջվա պես բոլորս միասին չեյինք հավաքվում դպրոցում. բայց առաջուց վորոշել եյինք հինգշաբթի և կիրակի որերը միասին լինել. այդ որերը վարժուհին գալիս սպասում եր դպրոցում, հավաքվում եյինք ու գնում դաշտ, անտառ կամ գետափ: Կարգում եյինք, խաղում, կոլլեկցիաներ եյինք հավաքում, լողանում եյինք, յերբեմն ել հանդեսներ եյինք կազմում, պարում, յերգում:

Այս ամառ մեր խումբը հիշյալ աշխատանքներն ե կատարել.

1. Վարժուհին կարդացել ե յերեք գիրք.
2. Պատմել ենք յոթը հեքյաթ ու պատմվածք.
3. Հինգ որ աշխատել ենք մեր ընկերների մոտ աշտում, բանջարանոցում, այգում.
4. Մի որով եքսկուրսիա յենք գնացել մոտիկ գյուղը.
5. Ամեն կիրակի պատկոմական պարապմունքներ ենք ունեցել.
6. Դպրոցի պարտեզումն ել ենք աշխատել. ծաղիկներն ենք խնամել.
7. Դպրոցի հավերին թուխս ենք գրել. քսան ճուռ են հանել.
8. Յերեք հանգես ենք ունեցել, մեկը՝ մեծերի համար.
9. Մաքրել ենք դպրոցի շենքը աշնան պարապմունքների համար.
10. Միքանի ընկերներ կոլլեկցիաներ են կազմել ու գրել թանգարանում. ամենից հաջող են՝ «Մեր գետի ձկները», «Դորսը», «Շունը մարդու բարեկամն ե» և «Հացը» կոլլեկցիաները:

Պատմեցեք՝ դուք ինչ եք արել ամառը՝ հունիսին, հուլիսին, ոգոստոսին:

Վարժուհի և ընկերները աշխատում են ծաղիկներին:

59. Չորս յեղանակ

Թե դարուն ե նաշ-նախշուն,
նա ի՞նչեր ե մեզ բաշխում:

— Ծիւ ու ծաղիկ, կանաչ խոտ,
ալ ու ալվան վարդ շաղոտ:

Թե ամառ ե, շոգ ամառ,
ի՞նչ ե բերում մեզ համար:

— Յորեն, գարի ու հաճար,
ամեն հոգսի դեղ ու ճար:

Թե աշուն ե պտղաբեր,
ի՞նչ ե բերում մեզ նվեր:

— Նուռ, սերկևիլ, տանձ, խնձոր,
դեղձ ու խաղող մեղրածոր:

Թե ձմեռ ե ցրտաշունչ,
ի՞նչ ե թափում լուռ ու մունջ:

— Փաթիլ-փաթիլ փափուկ ձյուն՝
արծաթի պես պսպղուն:

Ամիսներ. — Հունվար, Փետրվար, Մարտ, Ապրիլ, Մայիս, Հունիս,
Հուլիս, Ոգոստոս, Սեպտեմբեր, Հոկտեմբեր, Նոյեմբեր,
Դեկտեմբեր:

60. Կողպերն ու բանալին

Կողպերն ասավ.

— Յես ուժեղ եմ. վոչ վոքի առաջ դուռը բաց չեմ անի.

— Իսկ յես կը բանամ, — պատասխանեց բանալին, մտավ
կողպերի մեջ, շուռ յեկավ ու բաց արեց դուռը:
Բանալին կողպերից ուժեղ եր:

Ի՞նչի յեն պետք առանձին-առանձին բանալին յեվ կող-
պերը:

Ո՞վ ե յեփում թոնրի հացը,

Ո՞վ ե կտրում մանկան լացը,

Ո՞վ ե պահում գյուղի հոտը,

Ո՞վ ե քաղում դաշտի խոտը:

61. Ծիծեռնակ

Ծիծեռնակը բուն եր շինում,
և շինում եր և յերգում.

ամեն մի շյուղ կպցնելիս
առաջվա բունն եր հիշում:

Մեկ անգամ եր նա բուն շինել
և շատ անգամ կարկատել.

բայց այս անգամ վերադարձին
բունն ավերակ եր գտել:

Այժմ նորից բուն ե շինում,
և շինում ե և յերգում.

ամեն մի շյուղ կպցնելիս
առաջվա բունն ե հիշում:

Առած. — Քիչ բարձիր, շուտ դարձիր:

62. Միասին

Ձուր չեր Աշխենը ամբողջ յերեք ամիս հավաքում լուցկու և ծխախոտի տուփերը, խցաններ, կոճեր, գունավոր թղթեր ու կտորներ, յերկաթե թելեր և հազար ու մի մանր-մուկ իրեր:

Նրան ոգնում էին այդ բանում հայրը, յեղբայրները, քույրը և ընկերներից շատերը:

Վերջապես մի օր նրանք վորոշեցին մի գյուղ շինել:

Հավաքվեցին ընկերներն ու սկսեցին յեռանդով աշխատել:

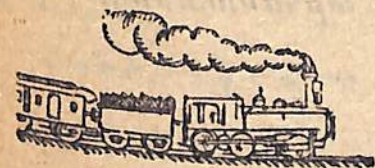
Ռուբիկը ցուցմունքներ եր տալիս, իսկ Աշխենը նյութերն եր դասավորում:

Տները շինեցին տուփերից, կողբերին զոներ ու լուսամուտներ բացին, ապակիների փոխարեն կըպցրին բարակ գունավոր թղթեր, իսկ ծխնելույզները շինեցին կոճերից: Ձողիկներից սայլեր ու սահնակներ շինեցին, անիվները կտրատեցին խցաններից:

Ծառերը տաշեցին փայտիկներից, այնպես վոր տաշեցիները վրան մնացին:

Տեղ-տեղ փռեցին բամբակի շերտեր. ձմեռնամուտ եր:

Յե՛վ յերբ յերեկոյան մոմի կտորներ վառեցին խրճիթների մեջ, շատ գեղեցիկ եր յերևում «գյուղը գիշերով»:

63. Ո՛ւմ ե աշխատեցնում մարդը

Կամը քաշում են յեղները.

Կողովները բեռնում են եշերին.

Պարկերը տանում են ուղտերը.

Սայլին լծում են գոմեշ.

Ֆուրգոնը քաշում են ձիերը.

Կառքը քաշում են շորիները.

Սահնակին շներ ել են լըծում:

64. Ի՞նչպես ե փոխադրվում մարդը

Ո՛վ ե տեսել գնացք, ավտոմոբիլ, ոդանավ.

Ո՛վ ե գնացք նստել.

Վո՞րն ե ամենից արագաշարժ.

Վո՞րն ե ամենից շատ բեռ տանում:

65. Աշխատանք

Մենք, յերեխեք, որերով մեջքով աղյուս կրեցինք՝ մեր կոշտացած ձեռքերով պատ ու պատնեշ շարեցինք:

Մենք ել կացնով, յերեխեք, ձող ու գերան կրեցինք ու ձեզ համար ապահով խրճիթ ու տուն շինեցինք:

Մենք ել դաշտը արորով աղն-աղն վարեցինք, վոսկի ցորեն ու գարի բուռը-բուռը ցանեցինք:

Ի՞նչ կասեր դարբինը, նավաստին, զինվորը:

Արհեստավորներ. — Հյուսն, դարբին, դերձակ, կոշակար:

Բանվորներ. — Մետաղագործ, փայտահատ, վորմադիր, ձկնորս:

66. Կար ու ձեռքի արհեստանոցում

(Եբսկուրսիա)

Մեր խմբում կա մի աղջիկ՝ Մարիաննա. նրա մայրն աշխատում է կար ու ձեռք արհեստանոցում: Նա ասել էր, վոր մենք, յեթե ուզում ենք, կարող ենք այցելել արհեստանոց: Մենք ուրախությամբ համաձայնվեցինք և սկսեցինք մեր եբսկուրսիայի ծրագիրը կազմել.

1. Շատ մարդ է աշխատում արհեստանոցում:

2. Կան այնտեղ յերեխաներ, քանի՞ հոգի յեն:

3. Որական քանի՞ ժամ են աշխատում մեծերն ու փոքրերը:

4. Ի՞նչպես է արհեստանոցի շենքը:

5. Ի՞նչ գործիքներ ու մեքենաներ կան:

6. Ի՞նչով է տարբերվում արհեստանոցը դերձակի խանութից:

Գնացինք արհեստանոց. մեզ սիրով ընդունեցին և ներս տարան. մի մեծ շենք էր, յերկու հարկանի, 10—11 սենյակներով:

Մի մեծ սենյակում թղթից ու կարտոնից ձևեր էին կտրում:

Մյուս սենյակում ամեն տեսակի կտորներից շորեր էին ձևում:

Չարմանալի բան. այստեղ շորերը ձևում են տասը, քսանը միանգամից. դարսում են իրար վրա. կտորները և մի առանձին տեսակի մկրատով կտրում են միանգամից՝ կավիճի գծերի վրայով:

Յերրորդ և չորրորդ սենյակներում կար էին անում. տասնյակ մեքենաներ արագ-արագ բանում էին. վորը թևեր էր կարում, վորը միայն գրպաններ, գոտիներ, ոճիքներ և այլն:

Մյուս սենյակներում պատրաստի շորերը հարթուկում էին, կոճակները կարում ու կախ էին տալիս:

Այսպիսի հարթուկներ չէինք տեսել դեռ. շոգիով են տաքացնում. սեղմում են կոճակը — և հարթուկն արդեն տաքացել է. իսկ մեր տանը ինչքան են շարշարվում հարթուկը տաքացնելու համար:

Մենք նոր միայն հասկացանք, թե ինչպես են մեծ քանակությամբ շորեր պատրաստում արհեստանոցներում:

Մի գրքում նշանակեցին մեր այցելությունը, և կառավարիչը մեր թանգարանին նվիրեց բոլոր կտորտանքներից՝ «Ինչ են հագնում մարդիկ» կոլեկցիայի համար:

Հանելուկ. — Վտար սեղմես — բերանը կըբանաս:

67. Փոքրիկ ձկնորսը

Ներսիկը ուզում էր ձուկ բռնել: Նա վերցրեց ասեղը, շիկացրեց մոմի բոցի վրա, ապա ծռեց, ծայրից թել կապեց, բարդուց մի յերկար ճիպոտ կտրեց, թելը կապեց ճիպոտի ծայրին. այգու պատի տակից վորդեր հանեց ու մի դույլ վերցնելով գնաց գետափ:

Խցանք մոռացել էր: Ներսիկը ծառի փտած կեղևի մի կտոր կապեց խցանի տեղ, կարթը կախեց ջուրն ու սպասում էր: Ձուկը կտցում էր, բաշում, բայց չէր բռնում:

Ներսիկը վերջապես մի փոքրիկ ձուկ բռնեց և ուրախ-ուրախ տուն վազեց:

Մյուս կիրակինա նորից յեկավ ձուկ բռնելու: Այս անգամ հայրիկը տվել էր իսկական կեռ՝ սուր փշերով: Ներսիկի վորսը ավելի հաջող էր, ու դույլի մեջ վիտացող ձկները նա հպարտ-հպարտ տուն տարավ:

Եւ ինչով են ծուկ բռնում:

Փորձեցեք ապակի ամանում ձկնիկներ պահել:

Հարցրեք՝ ինչպես պետք է խնամել նրանց—կերակրել, ջուրը փոխել և այլն:

Առած.— Ձուկը յերբ եւ բռնես—թարմ կըլինի:

68. Մաճկալը

Պինգ բռնած արորի մաճը, գյուղացին վարում է արար ու հորովել է տալիս.

«Յհա ծագեց կարմիր արև,
տաք ու պայծառ է որը.
դե, քաշեցեք, սիրուն յեզներ,
առաջ տարեք արորը»:

Շարժվում են յեզները. խոփը ձևում է գետինը ու յետևից խոր աղոսներ թողնում: Փնշում են յեզները, գյուղացու դեմքից բրտինք է կաթում, բայց նրանք վարում են ու վարում:

Կեսորին միայն գյուղացին դադարեցնում է վարը, ճաշում է ինքը, ուտում են յեզները, պառկում հանգրստանում, վոր նորից—նոր ուժով սկսեն իրենց վարը:

Ժամանակը շատ թանգ է, որը խիստ կարճ է թվում:

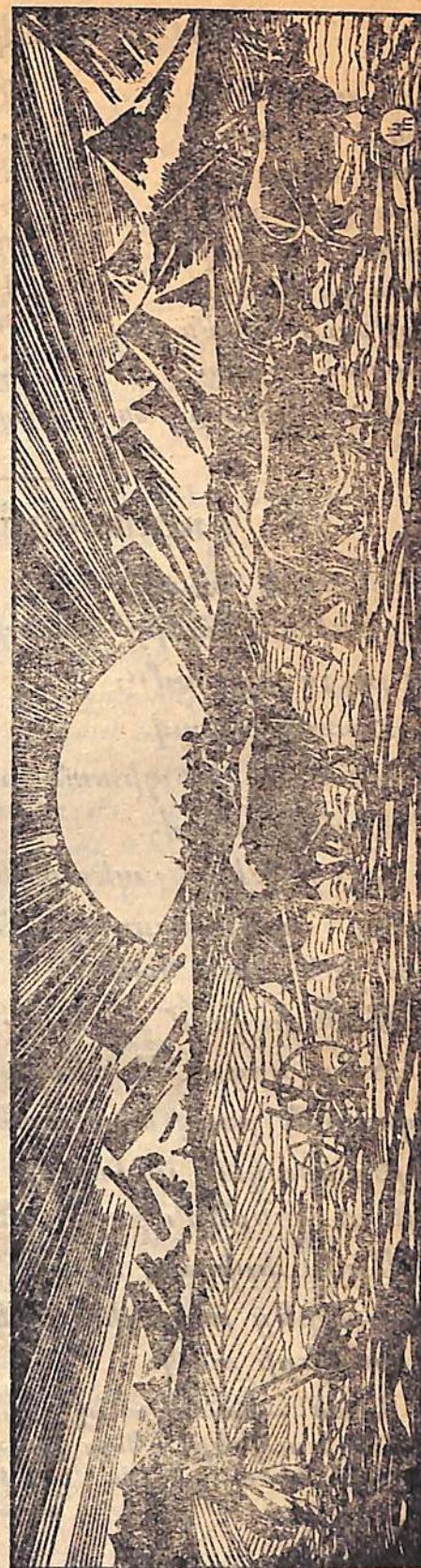
Արի, գութան, վարի, գութան,
որն յեկել է ճաշ դառել.

առը շուռ տուր, խոփիդ դուր-
բան...

հորովել... հորովել...

Առածներ.— Ամառվա փուշը,
ձմեռվա նուշը:

Հացը գցած—բանն անիծած:

69. Խոսնակ քոչուներ

Թռչունը խոսնակ
Բնիկ է հյուսում,
Ծղնոտ կրելով
Իր յերգն է ասում:
Ապրում է այսպես,
Ազատ իր կամքին.
Զարթնում է կանուխ
Լուսաշող ծեփին:

Ու թևին տալով
Նա դաշտ է թռչում,
Դաշտերի վրա
Իր յերգը կանչում:
Ու ժիր մաճկալը
Հսելով յերգչին,
Ինքն էլ է յերգում
Հենված իր մաճին:

Վո՞ր թռչուններն են յերգող: Վո՞ր թռչուններին ենք ձայնից
ճանաչում:

70. Լուսատուների վեճը

Լուսինն ասավ.
„Յեթե ամպերը չխանգարեն, յես ամբողջ աշխար-
հին լույս կը տամ“:
Ճրագն ասավ.
„Մենակ անպիտան քամուց եմ վախենում“:
Լամպն ասավ.
„Վոչ մեկդ ել պետք չեք գալ սենյակում—աշխա-
տելու, գրել-կարդալու համար. միայն թե նավթ
տան ինձ շարունակ“:
Մոմն ուզում էր ասել, վոր ինքը բոլորից ավե-
լի պետք կը գա թե սենյակում, թե գոմում և թե
փողոցում, բայց այդ ժամանակ զղրդաց մեքենան
և ելեքտրական լամպերը առատ լուսավորեցին փո-
ղոցն ու շենքերի բոլոր անկյունները:
Մոմը փլփլաց, ճրագը ծխաց, լամպը գայրույթից
տրաքացրեց ապակին, իսկ լուսինը՝ հո վաղուց մտել
էր ամպերի տակ:

Առած.— Ճրագի առաջ շախմատի չեն խփի:
Հանելուկներ.— Պոչը ջրում, գլուխը կրակում:
Բռնեմ— բռնովս մեկ. թողնեմ— տնովս մեկ:

71. Հրածինի պատմությունը

Հրածինը ուզում էր պատմություն գրել. շատ մտածեց,
բայց չէր իմանում ինչի մասին գրի. սկսեց վերնագրերը
մտածել. «Խելոք աշակերտ», «Փողոցի յերեխան», «Հեղե-
ղը»— ու ելի միքանի բաներ, բայց բոլորն էլ ջնջեց. չէր
հաջողում: Հանկարծ նա տեսավ անձրև է գալիս. սկսեց
անձրևի մասին գրել. «Մուժ ու սև ամպերը ծածկել են
յերկինքը. ջրերը վազում են»... Մեկ էլ վերև նայեց, տե-
սավ ամպերը չքացել են, և արևը ուրախ ժպտում է:

— Զեղավ, — մտածեց Հրածինը ու գրիչը ցած դրեց.
բայց ելի գրել էր ուզում:

Ծիտը կանգնած պատուհանի փեղկին՝ խաղում էր ա-
րևի տակ, թևերն էր մաքրում կտուցով:

— Այ, հիմա կը գրեմ, — ու հրածինը վորոշեց անպատ-
ճառ գրել. «Ծիտը, նստած իմ պատուհանին»...

Մինչ այս, մինչ այն — ծիտը թռավ:

Հրածինը բարկացավ. ուզեց շարունակ գրիչը, բայց չե-
նա ուրիշ բան մտածեց. շուռ յեկավ նստեց սեղանի մյուս
կողմը, պատուհանի դիմաց ու սկսեց դիտել իր շուրջը:

— Ինչքան բան կա սենյակում, իսկ յես իզուր տեղը
ինձնից բաներ եմ հնարում, — ասաց նա ինքնիրեն:

Ու գրեց. «Մեր սենյակը մեծ չէ. հայրիկս մեծ սե-
նյակ է ուզում, ասում են՝ սպասիր այս ձմեռ, գարնանը՝
կը տանք: Ծիշտ է, փոքր սենյակն էլ վատ չէ. շուտ է տա-
րանում. բայց յերբ ընկերներս գալիս են, տեղ չի լինում
ազատ խաղալու. մայրիկս էլ է դժգոհում. ասում է՝ ինչ-
քան մաքրես, ելի թափթփված, նեղվածք ե...»

Յես շատ կուզեյի, վոր մեր նոր բնակարանը մի մեծ
պատշգամբ կամ պարտեզ ունենար. յես ինքս կը մաքրեյի,
կոգնեյի մայրիկիս. հիմա յեւ յես ոգնում եմ. կրակ եմ
անում, հարթուկում եմ, թեյ եմ տալիս՝ հավաքում...

Այդ ժամանակ տուն յեկավ հայրիկը. Հրածինը կար-
գաց իր պատմությունը, հայրիկը շատ հավանեց ու
տասց.

— Ապրես, աղջիկս, շարունակիր, միայն մի շտապի
ու գեղեցիկ գրիր:

72. Չաղաց

Յերեք-չորս հատ
Չաղացաբար
պտըտվում են,
հա պտըտվում...
դուրսը, ներսը
հարա-հրոց,
սալի ճռինչ,
քարի գրոռոց:
Մինը բեռը
ներս ե կրրում,
մինը նրան
դուրս ե բերում:

Քնաթաթախ
Չաղացպանը
ալրաթաթախ՝
ալրատանը
քարը տեղից
իջեցրած,
նրա տակը
վերև դարձրած,
հա տալիս ե
քարին մուրճը
ու կայծեր ե
թափում շուրջը:

Ինչ ոգուտ ե տալիս չաղացպանի աշխատանքը:

Հանելուկ.— Մոված չի՝ հաց ե ուզում. ծառավ չի՝ ջուր ե ուզում:

Պատմեցեք բովանդակությունը:

73. Ճնճողուկն ու դեղձանիկները

— Ծիվ, ծիվ, ճիվ, ճիվ... ճնճողուկ եր, վանդակ
չտեսած ճնճողուկ:

Վանդակ եր ձողի ծայրին ու նայում եր վան-

դակին: Յերկու թռչուն կային այնտեղ. դեղձանիկ-
ներ եյին նրանք:

Ինչպես կծկվել, կպել եյին իրար... կերակուր
ել ունեյին:

— Ծիվ, ծիվ, ծիվ, — ճնճողուկն յեկավ նստեց
վանդակի վրա:

— Բարե, սիրուն թռչնիկներ, ինչո՞ւ յեք կծկվել:

Սյդ ինչ լավ կուտ ունեք...

Դեղձանիկները վեր նայեցին:

— Մենք կուշտ ենք, կուզես՝ յեկ դու յել կեր:

— Շնորհակալ եմ, — ծիծաղեց ճնճողուկը, — յեր-
բեք չեյի ցանկանա վանդակ մտնել կտի համար:

74. Մեր դպրոցը

Մեր դպրոցը մի սպիտակ շենք ե. ունի ընդամե-
նը 5 սենյակ. 3-ը դասարաններ, մեկը թանգարան-
գրադարան, մեկը արհեստանոց: Խոհանոցն ու մա-
ռանը (պահեստը) բակի փոքրիկ շենքումն են:
Բակում շատ ծառեր կան. մի կողմն ել՝ մեր մար-
գերն են. այդտեղ թե խաղում ենք, թե աշխատում:

Վերջին խմբում կան սլաակոմներ: Նրանք կարճ
շորեր են հագնում, վզներին ել կարմիր փողկապ-
ներ կան: Յերբ ողակապետը կանչում ե՝ «Պատ-
կոմներ, պատրաստ», — նրանք միաձայն պատա-
խանում են:

ՄԻՇՏ ՊԱՏՐԱՍԵՆՔ

Նրանք շատ անգամ դասերից հետո ժողովի յեն
մնում: Հետո խաղում են, մարզանքներ են անում,
կարդում են: Զրույցներ ել են ունենում: Պատկոմ-

ներն ասում են, վոր «նրանք պատրաստվում են
ապագա աշխատանքի ու պայքարի համար»:

Մենք ել շատ ենք ուզում պատկոմ դառնալ
բայց չեն ընդունում.—ասում են՝ դեռ փոքր եք:

Պատկոմական սովորույթներ

1. Պատկոմը շուտ է քնում ու շուտ վեր կենում.
2. Պատկոմը մաքրասեր է ու կարգապահ.
3. Պատկոմը սիրում է ջուրը, արևը, մաքուր ոդը.
4. Պատկոմը չի ծխում, չի հայհոյում, չի խմում.
5. Պատկոմներն աշխատում են միացած ուժերով:

75. Ծիտիկների հարսանիքը

Ծիտիկները հարսնիք ունին

— ճզը՝ ր-վզը՝ ր, ճզը՝ ր-վզը՝ ր...

ինչ ղժժոց է կաղնի ծառին,

այգու պատին, կտրան ծերին,

տասը, քսան, հարյուր, հազար—

պար են գալիս, ել քանի՜ պար:

Հարսն ասավ.

— Թմփլիկ ծիտիկ, ի՞նչ ես բերել:

— Մի հատ հաճար:

— Բմբլիկ ծիտիկ, ի՞նչ ես բերել:

— Կանաչ բանջար:

— Բա դո՛ւ, Պատիկ:

— Չիր ու չամիչ:

— Բա դո՛ւ, Չատիկ:

— Կորեկ մի քիչ:

— Բա դո՛ւ, Պատիկ սիրուն ծիտիկ:

— Յէս, մոռացա... բան չբերի:

«Թը՛ռռ, դե թռչենք՝ ելի բերենք»:

76. Արջն ու մեղուները.

Արջն ասավ մեղվին.

— Ի՞նչ ես տրդարդում շարունակ. արածդ ել մի բան
ի՛նչի. ամբողջ որը չափչփում ես սար ու ձոր ու միջին փո-
շի առած փեթակ ես դառնում:

Մեղուն ասավ.

— Մենք հազարներ ենք. մեր բերած փոշին վոր հա-
վաքենք, դեղեր կըղնենք:

Արջն ասավ.

— Ինչի՞ յեն պետք ձեր դեղերը, ամեն մեկդ մի կա-
թիլ մեղր եք շինում, են ել ինքներդ եք ուտում:

— Հարցրու մարդուն, — ասավ մեղուն. — հա մեզ բոլոր
կենդանիներից շատ է սիրում: Մեր փեթակը միշտ լիքն է
բաղցր մեղրով:

«Սա չի իմանում, վոր յես ել եմ սիրում եղանիծած
մեղրը» — մտածեց արջն ու հարցրեց, — Հավատալս՞չի դա-
լիս. կարելի՞ յե գալ տեսնել ձեր հարուստ փեթակը:

— Ինչո՞ւ չե, միայն քեզ խելոք պահես:

Արջը որորալով գնաց փեթակի մոտ, բայց հենց վոր
ներս նայեց, բերնի ջուրը գնաց. նա թաթը կոխեց, վոր
մեղր հանի, բայց փոքրիկ մեղունները միացած հարձակվե-
ցին ու են որը գցեցին նրան, վոր արջը դրանից հետո սար-
սափում եր փեթակին մոտենալ:

«Ձե, ախպեր, սրանք փոքր են, բայց միացած են. զրժ-
վար է սրանց դեմ դնալը».— մտածում եր արջը:

Իսկ մարդուն յե՛րբ է կծում մեղուն:

Ինչպես են մարդիկ պաշտպանվում մեղուններից:

Առած. — Մեղր ծախողը մատը կռիղի:

77. Մանկական ինտերնացիոնալ

Յերգով շարժվենք մենք մանուկներս—
գնանք մեր տունը մանկական.
Թռչնի յերգի պես տարածվեն թող
յերգերը մեր—թող թռավրանս:

Ահա շողում ե արեգակը,
այգում փրվել են կանաչներ.
Թռչունն իր յերգը ըսկըսել ե.
ցողով ծածկվել են տերևներ:

Մեզ մարդիկ կըսիրեն միշտ,
կըհանձնեն աշխատանք—
շտապենք մենք մանկասունը,
շտապենք, շտապենք առաջ:

Մեր թույլ փոքերը միշտ բայում են,
մանուկ սրտեր ենք մենք կըրում.
դեպի ուսումն ու գիտությունը
գնում կամբով մեր ընդհանուր:

Յե՛վ հենց մանուկ տարիներին դեռ
կըլնենք հասուն, առողջ մարդիկ—
պիտի կյանքներըս նըվիրենք մենք
ստեղծագործող աշխատանքին:

Մեզ մարդիկ կըսիրեն միշտ,
կըհանձնեն աշխատանք,—
շտապենք մենք, մանուկներըս
շտապենք, շտապենք, արագ:

78. Մոված գայլը

1.

Մոված գայլը դես ընկավ, դեն ընկավ, հոտից հեռա-
ցած մի փոշխար տեսավ ու ասաց.

— Այ փոշխար, քեզ պետք ե ուտեմ:

— Ուտում ես՝ կեր,—ասաց փոշխարը,—բայց չես կըշ-
տանալ... միայն կաշիս ու փոսկորս ե մնացել: Յեղբայրս
գեր ե. սպասիր վաղեմ յեղբորս կանչեմ, նրան կեր:

— Շատ լավ,—համաձայնեց գայլը:

Վոշխարը մայելով առաջ վաղեց, հասավ հոտին ու ել
յետ չեկավ:

2.

Մոված գայլը դես ընկավ, դեն ընկավ, տեսավ մի ձի
դաշտում արածելիս, ու ասաց.

— Այ ձի, քեզ պետք ե ուտեմ:

— Ուտում ես՝ կեր,—ասաց ձին,—բայց մեղը ես, պայ-
տերս հանիր, փոր ուտելիս չխեղդվես:

— Շատ լավ,—համաձայնեց գայլը:

Ձին յետևի փոքր բարձրացրեց:

Գայլը մոտեցավ, փոր պայտի մեխերը հանի: Ձին այն-
պես քացի հասցրեց, փոր գայլի աչքերը մթնեցին, ու կող-
կոնձելով վայր ընկավ:

3.

Մոված գայլը փոռնալով վեր կացավ, դես ընկավ, դեն
ընկավ, գյուղից դուրս մի եղ տեսավ ու ասաց.

— Այ եղ, քեզ հո պետք ե ուտեմ ու ուտեմ:

— Ուտում ես՝ կեր,—ասաց եղը,—բայց թող փոր մեռ-
նելուց առաջ մի լավ գում, հետո կեր:

— Շատ լավ,—համաձայնեց գայլը:

Եղը սկսեց գոալ, գայլն ել առաջը պղղել եր և ուրա-
խությունից փոռնում եր:

Գյուղի շները լսեցին, դուրս թափվեցին: Գայլը հազիվ
փախավ, ազատվեց ու իրան պցեց իր բունը:

4.

Գայլը բնում կծկվեց ու այսպես խոսեց.

— Տո՛ւ, դու միս մորթող եյի՛ր, փոր նիհարն ու գերն
եյի՛ր ջոկում:

— Տո՛ւ, դու պայտա՛ս եյիր, վոր ձիու պայտերն եյիր քաշում:

— Տո՛ւ, դու աշո՛ւղ եյիր, վոր եշի հետ խաղ եյիր ասում:

— Ա՛խ, յերանի այստեղ մեկը լիներ, պոչիցս բռներ, տուր թե կըտաս մեջքիդ, կողքերիդ, մին, յերկու, մին, յերկու...

Անձրե եր յեկել, նախրապանի տղան մտել եր գայլի բունը: Լսեց գայլի խոսքերը, պոչից բռնեց ու տուր թե կըտաս:

Գայլը մի կերպ ազատում ե պոչը, փախչում ու ասում:

— Մարդ իր տանն ել չկարենա հանգիստ ինքն իրեն զրույց անել. բա եսպես ել աշխարհ կըլինի:

Ց Ա Ն Կ

(Աստղանիշները * չափածո յեն)

I Յ Ե Ր Ե Խ Ա Ն

*1. Անուշ մայրիկը «Մեր դպրոցից»	3
*2. Տիկնիկ (յերգ) «Դպր. յերգերից»	3
*3. Ճուտիկ Ս. Խնկոյան	4
4. Խնչն ե լավը «Մեր դպրոցից»	4
5. Մուկիկը	5
*6. Հովիվը (յերգ) Ղ. Աղայան	6
7. Փոքրիկ նկարիչը փոխ. Մ. Հյուսն.	6
8. Ո՞վ ե բացակայում ըստ Յեթմոնյանի	7
9. Թիթեռնիկի թևերը Մ. Հյուսնյան	8
10. Աղջիկն ու տիկնիկը Ս. Եղեղյանի	10
11. Ծիտիկն ու մուկիկը Հ. Թումանյան	10
*12. Փխիկի գանգառը Հ. Թումանյան	11
13. Ժամացույցի լեզուն Մ. Հյուսն.	12
14. Շուրայի նամակը Սվետլանայի	13
15. Չեղավ «Հասկերից»	15
16. Մեր ընկերները Մ. Հյուսնյան	15

II Բ Ն Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

*17. Յերբ ե լինում (Աշուն) «Մեր դպրոցից»	17
*18. Աշուն (յերգ) «Դպր. յերգերից»	17
19. Ո՞վ եմ յես Մ. Հ.	18
*20. Յեղևին Ս. Խնկոյան	19
*21. Դորտն ու ագռավը Ս. Խնկոյան	19
22. Պատրաստվեցե՛ք Մ. Հ.	20
23. Ոգուտ ե ֆլաս Մ. Հ.	21
24. Մարդն ու ջուրը Մ. Հ.	22
*25. Յերբ ե լինում (Զմեռ) «Մեր դպրոցից»	22
26. Ծաի գուլպաները «Լուսաբերից»	23
*27. Առաջին ձյունը «Լուսաբերից»	23
28. Ամեն մեկն իր գործն ունի Մ. Հ.	24
*29. Զմեռ պապի (յերգ) «Դպր. յերգերից»	25
30. Մարդն ու կրակը Մ. Հ.	26
31. Շարժվող տունը Մ. Հ.	27
*32. Յերբ ե լինում (Գարուն) «Մեր դպրոցից»	27
33. Արագիլները (յերգով) «Լուսաբերից»	28
*34. Զննադիկ (յերգ) Հ. Աղաբաբ	28
35. Պահպաններ փոխ. Մ. Հ.	29
36. Բնության որացույց Ս. Եղեղյանի	30
*37. Ծիտիկի յերգը աշ. Բուհիարյան	30
*38. Ծաղիկներ (յերգ) փոխ. Ս. Խնկոյան	30
39. Ժամանակն ե Մ. Հ.	31
*40. Արտուտի յերգը (յերգ) «Դպր. յերգերից»	31
*41. Բզեզի յերգը Ս. Խնկոյան	32
*42. Դարնանը Հովհ. Թումանյան	32
43. Դարնան զիմավորիկը Մ. Հ.	33
*44. Դարուն (քայլերգ)	34
45. Մարդն ու հողը Մ. Հ.	35
*46. Մայիսը Հ. Հայրապետյան	35
*47. Յերբ ե լինում (Ամառ) «Մեր դպրոցից»	36
48. Ո՞վ եմ յես Մ. Հ.	36

*49. Մեղու (յերգ) «Գար. յերգերից»	36
50. Ի՞նչ անել ամառը	36
51. Այն հվ ե Մ. 2.	37
52. Փնջիկ կովը Ա. ք. Խնկոյան	38
*53. Միայն կարծիք փոխ. Մ. 2.	38
54. Լճում փոխ. Ա. ք. Խնկոյան	40
*55. Ամառը գյուղում Մ. 2.	41
56. Հավատարիմ ընկեր «Փայլուն արեվից»	42
57. Մեր որդիների (Ամառ) Մ. Հյուսն.	44
*59. Չորս յեղանակ «Մեր դպրոցից»	46

III. Ա Շ Խ Ա Տ Ա Ն Ք

60. Կողմերն ու բանալին	46
*61. Ծիծեռնակ (յերգ) Ղ. Ս. Կալան	47
62. Միասին Մ. 2.	48
63. Ո՞ւմ ե աշխատեցնում մարդը Մ. 2.	49
64. Ի՞նչպես ե փոխադրվում մարդը	49
65. Աշխատանք փոխ. Մ. 2.	50
66. Կար ու ձևի արհեստանոցում Ա. Բեռնոզենովա	50
67. Փոքրիկ ձկնորսը Մ. Հյուսն.	52
68. Մաճկալը Մ. 2.	53
*69. Խոտնակ թռչունը փոխ. Ա. ք. Խնկոյան	54
70. Լուսառուները փիճը Մ. Հյուսն.	54
71. Հրածինի պատմությունը Մ. Հյուսն. (նմանութ.)	55
*72. Զաղաց Ա. ք. Խնկոյան	56

IV ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԿՅՈՒՆ

73. Ծննդունին ու դեղձանիկները «Մեր դպրոցից»	56
74. Մեր դպրոցը Ա. Բեռնոզենովա և Մ. 2.	57
*75. Ծիծեռնակների հարսանիքը Դ. Դեմիրճյան	58
76. Արջն ու մեղուները Մ. Հյուսն.	59
*77. Մանկական Խոտերնացիոնալ (յերգ) փոխ. Դ. Ս. Բով	60

Հ Ե Ք Յ Ա Ք

78. Սոված գայլը «Լալճերից»	61
----------------------------	----

Զեռ-ԱՐՎԵՍՏԻ ՆՄՈՒՇՆԵՐ—(նկար, կտրվածք, փորվածք, ստիլիզացիա)

—§§ 15, 29, 46, 53:

ՆԿԱՐՆԵՐ ՊԱՏՄԵԼՈՒ ՅԵՎ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ—հջ 9, 45:

ԻԼԼՈՒՍՏՐԱՏԻՎ ՏԱԽՏԱԿՆԵՐ—§§ 24, 30, 45:

ՀԱՆՆԵԼՈՒԿՆԵՐ

§§	Եջ	Բացատրություն
6	5	աթոռ
18	17	ջուր
28	24	ծուխ ու կրակ
31	26	գնացք
42	32	ջուրը
49	36	կազին, մեղրահաց
55	41	գլուխ
66	51	մկրատ
70	54	պատրույգ, ճրագի լույսը
72	56	ջրաղաց

ՀՀ Ազգային գրադարան

8244